

A FOGALMAZÁSKÉPESSÉG ÉS A SZÖVEGEKRE VONATKOZÓ ÍTÉLETEK VIZSGÁLATA TANULÓK ÉS HALLGATÓK KÖRÉBEN

Nagy Zsuzsanna

SZTE BTK Neveléstudományi Doktori Iskola

Kulcsszavak: szövegalkotás, szövegminőség megítélése, felsőoktatás

A fogalmazásképeség feltárására irányuló vizsgálatok igazolták, hogy a hatékony írásbeli kommunikáció fontos eleme a szövegekre vonatkozó tudás alkalmazása a saját szövegek létrehozása során. Az IEA-fogalmazásvizsgálat alapján a nemzetközi helyzetet bemutató publikációk kiemelik, hogy a diákok bár többnyire helyesen ítélik meg mások munkájának minőségét, saját dolgozataikban nem követik következetesen az általuk ismert szempontokat. Korábbi, szakközépiskolás tanulók körében végzett vizsgálatunk ($n_1=128$) eredményei összecengenek a nemzetközi kutatásokéval. Nem ismerjük azonban, hogy a magyar egyetemi hallgatók milyen tudással rendelkeznek a jó szövegről, és mi jellemzi szövegekre vonatkozó ítéleteiket. Előadásunkban ezért tanári előkészítő kurzusokon résztvevő hallgatók szövegekre vonatkozó ítéletei és az általuk írt, hétköznapi problémahelyzet megoldására irányuló szövegek minősége közötti összefüggéseket vizsgáljuk kvantitatív elemzéssel, illetve az így nyert adatokat vetjük össze a középiskolás korosztály körében végzett felmérés eredményeivel.

A vizsgálat során BA-képzésben részt vevő hallgatók ($n_2=41$) oldottak meg egy motivációs levél írását kérő fogalmazási feladatot (Cronbach- $\alpha=0,8$); két tanuló hivatalos levelét értékelték megadott szempontok mentén, és néhány mondatos, a szövegalkotási folyamatra, a hibák korrigálására, a fejlődés lehetőségeire rámutató tanácsot fogalmaztak meg a mintaszövegek íróinak. A hallgatók szövegeinek értékelése az IEA-fogalmazásvizsgálat kategória-rendszerét követte (összbenyomás, tartalom, szerkezet, stílus, nyelvhelyesség, helyesírás, külalak), és ötfokú skálán történt.

A vizsgálat szerint a hallgatók fogalmazásképesége – a középiskolások eredményeihez hasonlóan – közepes színvonalú. A hallgatók ítéletei a szövegekről elég egyöntetűek, és közel állnak mind a szakértői ítéletekhez, mind a tanulói minta értékelési feladaton tapasztalt teljesítményéhez, ugyanakkor függetlenek a szövegalkotási képesség fejlettségétől. Az értékelendő levelek íróinak adott tanácsok elemzése azt mutatja, hogy a hallgatók jelentős többsége, bár tartalmában helytálló szöveget ír, nem a tanács szövegtípusának megfelelően fogalmaz, hanem az írónak szóló javaslatok helyett hibákat sorol fel.

A felmérés alapján a vizsgált hallgatói populáció szövegalkotási képessége, funkcionális szövegeinek minősége és szövegekre vonatkozó ítéleteinek pontossága nem különbözik szignifikánsan a középiskolás korosztály teljesítményétől. Az egyetemisták fogalmazásképeségének színvonala nem kielégítő, szövegeik nem kellő hatékonyságúak, illetve tudásukat a szövegek minőségéről nem építik be saját szövegalkotásukba. Szükség lehet a szövegalkotási képesség fejlesztésére, a fogalmazási folyamatok tudatosításának segítésére a felsőoktatásban is.